

Årsmøde DASAM 17. maj 2008

Risikokommunikation i arbejdsmedicin

Kurt Rasmussen

Ledende overlæge, lektor, PhD

Arbejdsmed. Klinik

Herning Sygehus

Kviksølv: resultater

- Ingen med sikker eller sandsynlig kviksølvforgiftning.
- 11 personer med symptomer og kliniske tegn (håndrysten, usikre bevægelser (ataxi), vanskeligheder med at koordinere bevægelser): mulig kviksølvforgiftning
- Øvrige i 3 grupper:
  - 1) forskellige kroniske sygdomme (bevægeapparat-, hjerte -kar, psykiatriske sygdomme.....)
  - 2) lette uspecifikke symptomer (muskel og ledsmerter, hovedpine, træthed, koncentrationsbesvær.....)
  - 3) uspecifikke symptomer med symptomfrit interval fra exponering til symptomer.

Konklusion og præmisser

- Det rejste spørgsmål er relevant: Hg er et giftigt stof og arbejdet har været udført uhensigtsmæssigt.
- God viden om exponering (de norske målinger)
- God eksisterende viden om Hg's giftighed (evidens).
- Vores kliniske undersøgelse:
  - 1) ingen med klassisk kviksølvforgiftning.
  - 2) 11 / 733: obs. lille kviksølvforgiftning.

Kommunikation og formidling: en udfordring

- Hvordan når / imødekommer vi de involverede og øvrige aktører?
- Vi har sendt rapport til HK, Arbejdstilsynet, Beskæftigelsesmin. etc. Desuden pressemeddelelse. Desuden pjece til klinikassistenter og læger.
- DASAM: denne sag handler om.....journalisterne der går efter den gode historie, ministeren der ikke vil ha en sag, figureringskonsulenten der skal profilere sig, forskerne der vil have penge....
- HK: lægerne er afvisende, håner, sir det er mediehysteri.
- HK til Folketinget: De arbejdsmedicinske klinikker ikke gearret til nye arbejdsmiljøproblematikker, kan ikke løfte fremtidige opgaver.

Kviksølv - hvorfor gik det "skidt" ? (ikke tilfredsstillende)

- Alle ved kviksølv er farligt – og her er det anvendt på uhensigtsmæssig arbejdsmåde.
- Alle klinikassistenter havde uforklarede symptomer.
- Vi rodede os ud i dosis-effekt diskussion (svært at formidle).
- Vi forskansede os i forhold til HK , centralt og måske også lokalt. Mangel på dialog.
- Ingen alliance med pressen . Vi kunne have brugt anden presse end DR-TV.

Asbest – hvorfor gik det godt?

- God alliance med de involverede: DSB (ledelse og ansatte), fagforeninger. Lavede handleplan fællesskab: exponering via BST, litteraturstudie, dialog om kommunikation af resultater og råd & opfølgning
- Lokoføreres exponering sv.t. bymiljø og indeklima i asbestbygninger.
(1/1000 af DSB værksteder)
- Ingen øget risiko hos lokoførere for asbestose eller lungecancer (cancerreg., ASK, litteraturen).
- Ingen brugbare screeningsmetoder til helbredsundersøgelser.

Museskader - forskningsformidling

- Vi ved enkeltstående epi. undersøgelser ikke kan stå alene.
- Risikofaktorer / årsager ikke velafklarede.
- Et ex. på god og tidlig arbejdsmed. forskning: udgangspunkt i patienter → hurtig igangsætning af forskning.
- Historisk erfaring ved ny teknologi: telegrafister, PC-brugere.

Mundelstrup sagen

- Gødningsfabrik 1871-1921: superfosfatgødning af råfosfat og svovlsyre (svovlsyrekeis med urenhed af Bly og Arsen).
- Nu: landsby med 30 huse og 100 beboere.
- Mange 100 jordmålinger (0,2-10 m.). Bly (max. 20 cm.): 16-67.000 mg/kg (ref.: 25). Arsen (> ½ m.): 0-5000 mg/kg, (ref.: 25).
- Kemi: blyulfat og Arsen III.
- Biomålinger: blodbly: 0.31 my mol (ref.: 0.39). U-arsen: 12.9 nmol (ref.: 12.3).
- Arsen. Individuel tolkning ("let forhøjet"/"forhøjet"): helbredsundersøgelser og cancerisiko.
OBS!: ingen kontrolgr.
- Afværgeforanstaltninger: opgravning til hussokkel 2½ m.: 40 mill. kr.

Epoxy PrePreg
Base: Diglycidyl ether of Bisphenol A
Hardener: Diuron, Dicyanodiamide

Epoxy

Myter	Fakta
1. Har man rørt ved epoxy én gang uden problemer, får man ikke eksem.	1. Epoxyeksem kan opstå efter 2 uger eller 2 år. Ingen kan forudsige det.
2. Epoxyeksem kommer når man sveder og har åbne porer i huden.	2. Har intet med åbne svedporer at gøre. Epoxyeksem opstår ved en allergisk reaktion dybere i huden.
3. Epoxystøv kan skade helbredet på langt sigt, med fx lungeskader og kræft.	3. Epoxy giver ikke kræft eller andre sygdomme, der først viser sig på længere sigt.

Klassifikation af kræftfremkaldende stoffer

IARC / EU	Stoffer	
Gr. 1 / carc. 1 Sikker kræftfremkaldende	Asbest Benzen Blykromat Stenkulstjære	67
Gr. 2A/ carc. 2 Sandsynlig kræftfremkald.	Formaldehyd Kvarts	54
Gr. 2B / carc. 3 Mulig kræftfremkald.	Chlorphenoler (pesticider) Styren	215
Gr. 3 Kan ikke vurderes Tilfredsstillende	Glasuld Motorbenzin	458
Gr. 4 : Sandsynligvis ikke kræftfremkaldende		1

Diuron

- Carc. 3:
"Stoffer der giver anledning til betænkelighed, da de muligvis kan fremkalde kræft hos mennesket men for hvilke der ikke foreligger tilstrækkelige oplysninger til at foretage en tilfredsstillende vurdering".
- Tidligere R 40: " Mulighed for varig skade på helbredet".
- Ny R 40 : " Mulighed for kræftfremkaldende virkning".

Arbejdsmedicinsk Klinik

Vestas kemikalier

IARC / EU	Vestas
Gr. 1 / carc. 1	Ingen
Gr. 2A / carc. 2	Epichlorhydrin ?
Gr. 2B / carc. 3	Methylendianilin (MDA) (frembyg Videbæk) Diuron
Gr. 3	Bisphenol A (DGEBA) i PrePreg
Evidens:	Diuron: lab. Test 0 / ? dyreforsøg pos. 2/ 2 (kræft i mus og rotter) Bis. A : lab. Test pos. 3/5 dyreforsøg pos. 1/9

Diuron

- 0,5%-1% i epoxy PrePreg
- Optagelse : via åndedræt (støv , aerosoler)
- Målinger ved folieafrivning : 0 (enheder)
- **Helbred:** irriterer hud , næse , svælg.
Lappetest af 325 personer: 0 pos.

Konklusion - Diuron

- Der er ikke kommet ny viden om Diurons farlighed, men nye regler om stoffers mærkning.
- Evt . kræftisiko ved arbejde med epoxy (Diuron) på Vestas er så lav at den i praksis ikke eksisterer (lavere end formaldehyd og træstøv i træindustrien)
- Nuværende værnemidler giver god beskyttelse, også mod Diuron .
- Helbredsrisiko ved arbejde på vingefab.: eksem & allergi.

Arbejdsmedicinsk Klinik

1 medarbejder: basalcelle carcinom.

• Brev til de ansatte:

"en medarbejder har fået konstateret at et sår i huden viser sig at være hudkræft. Der tale om en ret godartet form for hudkræft, der næsten altid kan behandles fuldstændigt.

Kendte årsager.....sollys mv.

I arbejdsmiljøet hos Vestas er der ikke kræftfremkaldende kemikalier. Epoxy har været undersøgt for kræft hos mennesker i over 30 år.

I det nævnte tilfælde har medarbejderen fået en laminatsplint i huden omkring samme sted hvor der nu er konstateret hudkræft. I det enkelte tilfælde kan man aldrig med sikkerhed sige hvad der er årsag til sygdommen. Vores konklusion er at det er usandsynligt der er tale om arbejdsbetinget kræft."

Vestas: lykkedes / ikke lykkedes

- Epoxy er allergi fremkaldende – beskyttelse mod hudexponering. God forståelse af fakta. Uenighed om værnemidler (svært at fjerne værnemidler igen). ” KR argumenterer logik mod følelser”.
- Støv og langtidsvirkning: fortsat usikkerhed.
- Epoxy & kræft – vil have bevis for epoxy ikke er kræftfremkaldende.

Konklusion

- Vi skal vide hvad vi taler om: præcis viden om exponering og risici.
- Vi skal indrette vores risikokommunikation efter det tidspunkt i processen hvor vi kommer ind – (evt. undlade: ”mere skade end gavn”).
- Forsøge at sætte sig ind i målgruppen: tankegang, interesser, magtstrukturer.....dialog om det usikre.
- Alliance med pressen.

